

Pedagoška radionica
za početak srednjoškolskog obrazovanja i upoznavanje učenika:
"TKO SAM JA I ŠTO ME POKREĆE?"

Ornela Malogorski, prof.

stručna suradnica pedagoginja, izvrsna savjetnica

Komercijalna i trgovačka škola Bjelovar

Uvod za razrednike: Zašto su ovakve radionice ključne?

Poštovani razrednici, voditelji radionica,

Početak srednje škole predstavlja veliku prekretnicu za učenike, ispunjenu uzbuđenjem, ali često i neizvjesnošću. Kao razrednici, naša je uloga ključna u olakšavanju ove tranzicije i postavljanju temelja za uspješno školovanje. Provođenje ovakvih uvodnih radionica nije samo formalnost, već strateško ulaganje u budućnost razreda. One omogućuju da se svaki učenik osjeti viđenim i prihvaćenim od prvog dana, što je preduvjet za izgradnju pozitivne razredne klime. Kroz ciljane aktivnosti, pomažemo učenicima da osvijeste vlastitu motivaciju i očekivanja, potičemo ih na aktivno sudjelovanje i, što je najvažnije, gradimo snažnu mrežu međusobne podrške i povjerenja. Ovako postavljen temelj smanjuje anksioznost, potiče suradnju i otvara put akademskom i socijalnom razvoju vaših učenika tijekom cijelog srednjoškolskog obrazovanja.

Ova radionica osmišljena je kako bi učenici prvog razreda srednje škole imali priliku predstaviti se na kreativan način, istaknuti što ih čini jedinstvenima te podijeliti svoja očekivanja i motivaciju za nadolazeće školovanje.

Ciljevi radionice:

- Stvoriti ugodnu i poticajnu atmosferu za upoznavanje.
- Omogućiti učenicima da se predstave na osoban i zanimljiv način.
- Potaknuti promišljanje o vlastitim interesima, vrijednostima i ciljevima.
- Razmijeniti očekivanja i motivaciju vezanu uz srednju školu.
- Povezati učenike i razrednika/cu.

Ishodi učenja:

- Verbalizirati barem jednu svoju osobnu karakteristiku ili interes koji ih definira.
- Prepoznati i imenovati barem jednu motivaciju za upis u srednju školu.
- Izraziti jedno očekivanje koje imaju od srednjoškolskog obrazovanja.
- Identificirati sličnosti i razlike među svojim novim vršnjacima.
- Sudjelovati u grupnoj interakciji i aktivnom slušanju.
- Osjetiti veću povezanost s razredom i razrednikom/com.

Teorijski okvir ove pedagoške radionice:

Ova se radionica temelji na nekoliko ključnih psiholoških i pedagoških principa važnih za uspješnu adaptaciju učenika na novu obrazovnu sredinu:

1. **Teorija socijalnog učenja (Albert Bandura):** Naglašava važnost učenja kroz promatranje i interakciju s drugima. Učenici se kroz ovu radionicu upoznaju s vršnjacima i razrednikom/com u sigurnom okruženju, što pridonosi smanjenju anksioznosti i izgradnji osjećaja pripadnosti. Učenje o drugima i dijeljenje vlastitih iskustava potiče socijalnu povezanost.
2. **Koncept samootkrivanja (Self-disclosure):** Dijeljenje osobnih informacija s drugima ključno je za razvoj odnosa i izgradnju povjerenja. Kada učenici podijele nešto o sebi, to otvara vrata međusobnom razumijevanju i empatiji. Kontrolirano i poticajno okruženje radionice omogućuje sigurno samootkrivanje.
3. **Značaj motivacije u učenju:** Unutarnja motivacija presudna je za akademski uspjeh i zadovoljstvo školovanjem. Poticanjem učenika da verbaliziraju svoje motive i očekivanja, radionica pomaže u osvještavanju osobnog razloga za školovanje, što može povećati njihovu angažiranost i proaktivnost.
4. **Psihologija adolescencije i razvoj identiteta:** Prvi razred srednje škole je razdoblje intenzivnog traženja vlastitog identiteta. Aktivnosti koje potiču promišljanje o „tko sam ja“ (poput izrade „simbola“) pomažu učenicima u oblikovanju i izražavanju svoje osobnosti u novom okruženju.
5. **Stvaranje pozitivne razredne klime:** Pozitivna i podržavajuća razredna klima temelj je za uspješno učenje i socijalni razvoj. Uvodne radionice poput ove pomažu u razbijanju početne nelagode, potiču suradnju i stvaraju osjećaj zajedništva od prvog dana.

Potrebni materijali:

- Veliki papiri (flipchart ili slično)
- Markeri u boji, flomasteri
- Samoljepljivi papirići (post-it)
- Glazba za opuštanje (opcionalno)
- Ploča ili prezentacijski ekran
- Klupko vune/konca (za završnu vježbu)

Vrijeme trajanja: 45-60 minuta (ovisno o broju učenika i dinamici grupe)

Oblici rada:

- **Individualni rad:** Učenici samostalno rade na izradi svojih simbola i razmišljaju o vlastitim motivacijama i očekivanjima.
- **Rad u paru/grupama (male grupe):** Kroz aktivnost „Pronađi nekoga tko...“, učenici međusobno komuniciraju u parovima ili manjim grupama.
- **Frontalni rad (plenarni):** Razrednik/ca daje upute, uvodi u aktivnosti i vodi diskusije nakon pojedinih faza radionice. Predstavljanje simbola i lijepljenje očekivanja/motivacija odvijaju se pred cijelim razredom.
- **Grupni rad (cijela grupa):** Aktivnost „Mreža povezanosti“ uključuje cijeli razred u interaktivnu vježbu.

Metode rada:

- **Metoda razgovora:** Koristi se tijekom uvodnog dijela, prezentacija simbola, te kod diskusije o očekivanjima i motivacijama. Poticanje dijaloga između učenika i razrednika/ce.
- **Metoda rada na tekstu (verbalna):** Učenici zapisuju svoje motivacije i očekivanja na simbole i post-it papiriće.
- **Metoda demonstracije:** Razrednik/ca može ukratko demonstrirati kako nacrtati jednostavan simbol ili kako zalijepiti papirić na plakat.
- **Metoda izrade (praktična):** Učenici crtaju svoje simbole i pišu na papir.
- **Metoda igre/vježbe:** „Pronađi nekoga tko...“ i „Mreža povezanosti“ su specifične vježbe koje potiču interakciju i suradnju.
- **Metoda problemske (refleksivne) diskusije:** Poticanje promišljanja o vlastitim očekivanjima i motivacijama te razgovor o sličnostima i razlikama.

Tijek radionice

1. Uvod i zagrijavanje (5-10 minuta)

- **Pozdrav i dobrodošlica:** Razrednik/ca ili voditelj/ica radionice pozdravlja učenike i izražava dobrodošlicu u srednju školu. Znam da je početak u nepoznatom okruženju ponekad malo stresan, ali upravo smo zato danas ovdje. Ova radionica nije samo zabava, već ključan korak u stvaranju razreda u kojem će se svatko od vas osjećati sigurno, prihvaćeno i motivirano. Kroz aktivnosti koje slijede, dobit ćete priliku predstaviti se na jedinstven način, pokazati što vas čini posebnima i podijeliti svoje nade i očekivanja za nadolazeće školovanje. Međusobno upoznavanje temelj je za izgradnju povjerenja i prijateljstva, a upravo su povjerenje i prijateljstvo ono što će nam pomoći da zajedno prebrodimo sve prepreke i slavimo uspjehe. Želim da već danas osjetite da ste dio nečega većeg – dijela razreda koji će vas podržavati i inspirirati. Krenimo!

- **Ledolomac: „Pronađi nekoga tko...“:** Razrednik/ca na ploču napiše nekoliko zanimljivih rečenica:
 - ...voli čitati fantastiku.
 - ...zna svirati neki instrument.
 - ...je putovao/la izvan Hrvatske.
 - ...voli kuhati/peći kolače.
 - ...obožava video igre.
 - ...ima kućnog ljubimca.
 - ...sportaš/ica je.

Aktivnost učenika: Učenici se slobodno kreću po učionici i pronalaze nekoga tko odgovara određenoj tvrdnji, te se kratko predstave jedno drugome. Cilj je razbiti početnu tremu i potaknuti kretanje, te potaknuti socijalnu interakciju.

2. „Moj simbol“ – Predstavljanje kroz simbol (20-25 minuta)

- **Upute: Svakom učeniku/ci podijeliti veliki papir i markere te objasniti zadatak:**
 - „Svaki od vas će kreirati svoj znak, amblem, odnosno simbol koji vas najbolje opisuje i predstavlja. To može biti slika, apstraktni oblik, kombinacija boja, predmet, životinja – što god smatrate da vas najbolje obilježava.“
 - „Na tom simbolu, uz crtež, napišite i tri kratke stvari koje vas opisuju ili su vam važne (npr. hobi, osobina, omiljena aktivnost).“
 - „Razmislite i zapišite jednu motivaciju za dolazak u srednju školu (npr. 'Želim naučiti...', 'Želim se pripremiti za...', 'Želim upoznati nove ljude...') i jedno očekivanje koje imate od školovanja (npr. 'Očekujem da će biti zabavno', 'Očekujem da ću steći nova znanja', 'Očekujem potporu profesora').“ Ova aktivnost potiče samootkrivanje i refleksiju o identitetu i motivaciji.
- **Rad u tišini i uz glazbu:** Dok učenici stvaraju svoje simbole, može svirati tiha, opuštajuća instrumentalna glazba. Razrednik/ca obilazi i nudi pomoć ako je potrebno.
- **Prezentacija:** Kada su svi gotovi, svaki učenik/ca ukratko predstavi svoj simbol, objasni što on predstavlja, podijeli tri stvari koje ga/ju opisuju te svoju motivaciju i očekivanja. Razrednik/ca se aktivno uključuje slušajući i postavljajući kratka, poticajna pitanja, potičući aktivno slušanje i verbalizaciju.

3. Zid očekivanja i motivacije (10-15 minuta)

- **Izrada plakata:** Na jedan veliki papir (ili dio ploče) razrednik/ca napiše naslov „Naša očekivanja" i na drugi „Naša motivacija".
- **Pisanje na samoljepljive papiriće:** Učenici na samoljepljive papiriće napišu jedno svoje očekivanje i jednu motivaciju (koje su već naveli na svojim simbolima ili mogu dodati nešto novo).
- **Lijepljenje i diskusija:** Svaki učenik/ca zalijepi svoj papirić na odgovarajući plakat. Razrednik/ca potiče kratku raspravu o sličnostima i razlikama u očekivanjima i motivaciji. Može istaknuti zajedničke ciljeve i naglasiti kako će raditi na ostvarenju tih očekivanja, jačajući osjećaj zajedništva i kolektivne motivacije.

Mreža povezanosti (5-7 minuta)

Učenici i razrednik/ca stanu u krug.

Razrednik/ca drži klupko vune/konca. Započinje vježbu tako što izgovori svoje ime i jednu stvar koju je naučio/la o nekome u razredu ili jedno očekivanje koje ima od razreda. Zatim drži kraj konca i baca klupko nekome drugome u krugu. Osoba koja uhvati klupko ponovi svoje ime i kaže nešto slično (npr. „Ja sam [ime] i drago mi je što sam danas naučio/la da [ime drugog učenika] voli [neki interes]"), drži svoj dio konca i baca klupko dalje. Vježba se nastavlja dok svi ne dobiju priliku govoriti i dok se ne stvori „mreža" od konca koja fizički povezuje sve sudionike. Kada je mreža stvorena, razrednik/ca može reći: „Pogledajte ovu mrežu. Ona simbolizira kako smo svi povezani. Svatko od nas je važan dio ove mreže, i ako netko povuče, osjetit će se u cijeloj mreži. To je naš razred – zajedno smo jači i podržavamo jedni druge". Ova vježba vizualno i doživljajno pojačava osjećaj pripadnosti i zajedništva.

4. Zaključak i poruka (5 minuta)

Razrednik/ca zahvali učenicima na sudjelovanju i otvorenosti. Kratko ponovi što su sve danas naučili jedni o drugima i o sebi, osvrćući se na postavljene ishode. Važno je naglasiti važnost zajedništva, podrške i međusobnog uvažavanja.

Može reći nešto poput: „Sada kada smo se malo bolje upoznali, znamo tko ste i što vas pokreće. Veselim se našem zajedničkom putovanju kroz srednju školu i siguran/na sam/sama da ćemo zajedno ostvariti mnoga vaša očekivanja i ciljeve. Zapamtite, svi smo ovdje da učimo i rastemo, i da jedni drugima budemo podrška."

Na kraju možete postaviti neka pitanja poput: „Što ste danas naučili o nekome od svojih novih kolega što vas je iznenadilo ili vam se svidjelo, ili što vam je pomoglo da se osjećate ugodnije u ovom novom okruženju?"

Dodatni savjeti:

- Pazite na opuštenu i pozitivnu atmosferu. Ohrabrite svakog učenika/cu da se izrazi.
- Prilagodite vrijeme trajanja aktivnosti broju učenika. Ako ima puno učenika, možda ćete morati skratiti pojedine faze ili osigurati više vremena za radionicu.
- Budite spremni na improvizaciju. Ako vidite da neka aktivnost dobro funkcionira, možete je produžiti.
- Tijekom radionice, razrednik/ca može bilježiti neka zanimljiva zapažanja o učenicima, njihovim interesima i očekivanjima kako bi ih kasnije mogao koristiti u individualnom radu ili daljnjem planiranju razrednih aktivnosti.
- Možete napraviti i pano koji će ostati u učionici s motivacijskim porukama, očekivanjima i sl. ⁹⁶ Možete ga nazvati npr. „Naša priča počinje ovdje“ ili „Naš razred – mjesto gdje zajedno rastemo“ ili „Mi smo snaga ovog razreda“... Još je bolje da učenici sami osmisle naslov.

Posebne upute za rad s učenicima s teškoćama:

- **Individualizirani pristup:** Prije same radionice, informirajte se o specifičnim potrebama učenika s teškoćama u vašem razredu (npr. od stručnog suradnika).
- **Jasne i kratke upute:** Uvijek dajte upute jasno, kratko i ponovite ih po potrebi. Možete koristiti vizualna pomagala (slike, piktograme) za pojašnjenje zadataka.
- **Dodatno vrijeme:** Osigurajte dodatno vrijeme za izradu simbola ili pisanje na papiriće ako je potrebno. Nemojte inzistirati na brzini.
- **Fleksibilnost u izražavanju:** Ako učenik ima poteškoće u verbalnom izražavanju, ponudite alternativne načine predstavljanja (npr. pokazivanje simbola bez detaljnog objašnjenja, pisanje samo ključnih riječi, pomoć vršnjaka ili razrednika u formuliranju rečenice).
- **Podrška u socijalnoj interakciji:** Tijekom „Pronađi nekoga tko..." aktivnosti, diskretno usmjerite učenika s teškoćama prema učenicima koji su otvoreni i podržavajući. Možda im trebate pomoći u iniciranju razgovora.
- **Smještaj u krugu („Mreža povezanosti"):** Osigurajte da učenik s teškoćama bude smješten na mjestu gdje se osjeća ugodno i gdje ga je lako uključiti u aktivnost bacanja klupka. Po potrebi, možete mu unaprijed objasniti pravila igre.
- **Potica i pohvala:** Svaku aktivnost, ma koliko mala bila, pohvalite i potaknite. Fokusirajte se na trud i sudjelovanje, a ne samo na „savršenu" izvedbu.
- **Senzorna osjetljivost:** Ako je učenik osjetljiv na zvuk (glazba), buku ili kretanje, osigurajte mu mjesto gdje se može osjećati ugodnije ili prilagodite intenzitet podražaja.
- **Podrška asistenta (ako postoji):** Ako je prisutan asistent u nastavi, osigurajte jasnu komunikaciju s njim o ciljevima i tijeku radionice kako bi mogao pružiti ciljanu podršku učeniku.

Preporuke za rad s darovitim učenicima:

- **Dodatni izazovi u „Moj simbol” aktivnosti:**
 - **Prošireno promišljanje:** Darovite učenike možete potaknuti da razmisle o složenijim aspektima svojih „simbola” – npr., kako njihov simbol odražava njihove buduće aspiracije ili kako se uklapa u širi kontekst globalnih problema/interesa.
 - **Višedimenzionalnost:** Umjesto tri stvari koje ih opisuju, mogu smisliti pet ili više, ili pak kategorizirati te stvari (npr. osobine, hobiji, vještine, snovi).
 - **Povezivanje s akademskim interesima:** Potaknite ih da svoju motivaciju za školovanje povežu s dubljim akademskim interesima (npr. „Želim naučiti napredne koncepte iz fizike da bih mogao razumjeti svemir”).
- **Uloga „facilitatora” u grupnim aktivnostima:**
 - U aktivnostima poput „Pronađi nekoga tko...” ili „Mreža povezanosti”, daroviti učenici, ako su socijalno zreli, mogu preuzeti ulogu pomoćnog facilitatora. Diskretno ih zamolite da pomognu u uključivanju tiših učenika ili da postave dodatna pitanja koja potiču dublji razgovor.
- **Produktivno liderstvo u diskusiji:**
 - Tijekom diskusije o „Zidu očekivanja i motivacije”, darovite učenike možete pozvati da prepoznaju obrasce, sumiraju sličnosti ili predlože kako se razred može zajednički angažirati na ostvarenju nekih od navedenih očekivanja.
 - Potičite ih da formuliraju izazovna pitanja za razred koja potiču kritičko razmišljanje o temama poput ciljeva obrazovanja ili važnosti zajednice.
- **Fleksibilnost u produkciji:** Omogućite im da koriste naprednije alate ili tehnike ako to žele (npr. ako netko želi izraditi digitalni simbol ili kratku prezentaciju, naravno, unutar vremenskih okvira).
- **Mogućnost mentorstva/uzora:** U budućnosti, kada se razred bolje upozna, daroviti učenici mogu poslužiti kao izvrsni mentori ili uzori mlađim učenicima ili onima kojima je potrebna pomoć u specifičnim područjima.

Ova radionica, obogaćena ishodima i teorijskim okvirom, pruža snažan temelj za uspostavljanje pozitivnih odnosa i motivacije na početku srednjoškolskog obrazovanja.

Sretno!